

Misne pjesme nisu razne popijevke koje se još uvijek često pjevaju preko Mise, a bez veze s pojedinim misnim dijelovima. Misne su pjesme: ulazna, iza poslanice, prikazna i pričesna. Te sada trebaju po mogućnosti svi prisutni pjevati ili moliti naglas, ili da ih pjevaju odabrani pjevači. Za njih je g. 1894. bio izdan u Zadru hrvatski prijevod (v. članak Dr Kniewalda u SB 1965, 15), a sad bi trebalo čim prije prirediti i izdati novo izdanje za sve naše krajeve. Dok ga ne dobijemo, naš će liturgijski list za vjernike donositi svakog mjeseca te pjesme za sve nedjelje i blagdanne dotičnog mjeseca, i to kako su izlazile u »Sv. Misi«. Na poziv je ILO-a taj prijevod priredio njegov član vlč. Dragutinac, a pregledalo ga je i ispravilo više ljudi. Poželjno je da vjernici u što većem broju primaju sada taj svoj liturgijski list koji u našoj liturgijskoj obnovi može odigrati vrlo važnu ulogu. Sve je odvisno od suradnika i pretplatnika.

Ovdje je izneseno sadašnje naše stanje i potrebe. Još jedanput: uvedimo pomoću ovih priručnika svi jednako sve ono što će se od I korizmene nedjelje kod Mise moliti ili pjevati hrvatski, a sve druge zajedničke pjesme ili molitve kod Mise napustimo. Jedino se kod prikazivanja može pjevati koji prikladan himan ili psalam, a i odgovarajuća popijevka. Prije početka i na kraju Mise može se pjevati neka pučka crkvena pjesma koja nije u vezi s Misom. Glavno je da svi prisutni odgovaraju misniku, a onda će se i »svetom šutnjom« (Uredba 30), osobito iza posvećenja, duh vjernika odgajati da što dostojnije sudjeluju kod žrtve našeg spasenja.

Jedinu bi iznimku smjela tvoriti »Vodičem« odobrena pjesma »Zdravo Tijelo«. Ali i tu bi pjesmu trebalo skratiti (i svakako ne posebno spominjati rana Isusovih ruku i nogu), a po mogućnosti je i ograničiti samo na neke dane. Neka je ne znam kako uvriježena, lako je uvidjeti da izražava klanjanje a ne prikazanje Isusove i naše žrtve, kako to baš u tom času hoće enciklika »Mediator Dei« a i sama liturgija (središnjim glagolom anamneze: offerimus). Uz to, ako ne uvedemo tada saborskom Uredbom predviđenu »svetu šutnju«, kad ćemo je uopće uvesti? »Zdravo Tijelo« moglo bi se pjevati dok se vjernici pričesćuju, osobito ako ima dosta pričesnika, što je najviše poželjno, jer bez toga nema liturgijske obnove.

O. M. KIRIGIN

BLAGOSLOV Z NAJSVETEJSIM PO MAŠI

Liturgična obnova ima za vzor bogoslužje prvih kristijanov. To bogoslužje je raslo iz apostolskih izročila in je po nastanku najbližje viru, zato se vse prežeto s pristnim kršćanskim duhom. Temu vzoru skuša približati liturgična obnova današnje bogoslužje. Kdor pa bi hotel tudi blagoslov z Najsvetejšim po maši urediti p oprakršćanske vzoru, ne bi nič opravil, ker ga prvi kristijani niso poznali. Blagoslov z Najsvetejšim po maši se je pojavil šele v 15. stoletju in je zgolj paraliturgični dodatek maši. Blagoslova ne moremo urediti po prakršćanskem vzoru, temveč ga bo treba po maši opustiti, če bomo hoteli bogoslužje približati temu vzoru.

Kako je nastal blagoslov z Najsvetejšim po maši? Zakramenti so po svoji biti tako sveti, da jih Cerkev ni nikoli delila.

brez priprave, ampak je od vsega začetka svetost zakramentov obdajala s primernim obredom. Obred je dramatično ponazorilo zakramentalne skrivnosti. Bistvo evharistije je v spremenjenju kruha in vina, kar se zgodi s konsekracijsko formulo, toda to ni nekaj samostalnega, ampak tesno povezano z mašnim obredom. Brez maše evharistije sploh ni. Ko je bil mašni obred že ustaljen, so ljudje še vedno čutili potrebo, da svetosti obreda dajo primeren zaključek. V izrazito neliturgični dobi so nastajali taki mašni dodatki, tako da se maša ni več zaključila s poobhajilnimi molitvami, ampak z različnimi blagoslovi. V srednjem veku je po nekaterih nemških škofijah prišel v navado vremenski blagoslov. Duhovnik je po maši zmolil na oltarnih stopnicah molitev, nato pa z razpelom ali samo z roko podelil blagoslov s katerim je prosil za rodovitnost polja in odvrnitev hude ure. Po južnonemških škofijah in na Tirolskem je znan blagoslov z vodo. Takoj po zadnjem evangeliju gre duhovnik po cerkvi in z blagoslovljeno vodo kropi ljudstvo, sam pa moli antifono pokropi me in petdeseti psalm. V bizantinskem bogoslužju in ponekod v Franciji pa duhovnik neposredno po maši blagoslovi kruh (antidora), ki je preostal od hostij, da ga verniki ponese domov. (Prim. J. A. Jungmann S. J., *Missarum sollemnia* II, 560—564). Najbolj pa je razširjen blagoslov z Najsvetejšim po maši, tako da je prišel celo v cerkveno zakonodajo ((kan 1264).

Blagoslov z Najsvetejšim izhaja iz dobe, ko se je v odporu do krivovercev razvil poseben evharistični kult. Takrat so začeli hostijo povzdigovati po spremenjenju. Povzdigovanje pri maši pa je ugladilo pot izpostavljanju sv. Rešnjega telesa. Oboje, izpostavljanje in blagoslov je prišlo v navado potem, ko se je udomačil praznik sv. Rešnjega telesa (1264) in z njim združene teoforične procesije. Po procesiji Najsvetejše niso takoj spravili, ampak so ga pustiti med mašo na oltarju. V nemških deželah pa, kjer je bila znota zoper najsvetejši zakrament najbolj izrazita, so dajali po procesiji blagoslov z Najsvetejšim. Za blagoslov so v 14. stoletju že uporabljali monštranco (monstrantia, ostensorium, custodia, pyxis cristallina). Hostija je bila zaprta v piksidi, zato nevidna.

Blagoslov z Najsvetejšim v zvezi z mašo so začeli dajati proti koncu 14. stoletja. Najprej so dajali blagoslov z Najsvetejšim samo na praznik sv. Rešnjega telesa, pozneje pa, ko so nastale votivne maše v čast sv. Rešnjemu telesu, ki so jih brali ob četvrtkih, so po njih dajali tudi blagoslov z Najsvetejšim. Prvič se omenja blagoslov na četrtek leta 1429 za mesto Ingolstadt. V drugi polovici 15. stoletja in pozneje so med osmino praznika sv. Rešnjega telesa in na nekatere druge praznike imeli cel dan izpostavljen Najsvetejše. Ljudem so se take pobožnosti zelo prikupile. Najsvetejše so ljudje radi častili in maše pred najsvetejšim so dobile v očeh vernikov slovesnejši značaj. Cerkveno pravo takšnemu gledanju ni bilo nikoli naklonjeno. Zlasti brani izpostavljanje Najsvetejše samo zaradi večje slovesnosti, ker se s tem ponižuje sv. zakrament v dekoracijo (C. R., dne 11. 5. 1878, št. 3448, 5 in 1).

V zvezi z izpostavljanjem je tudi blagoslov z Najsvetejšim. Na vprašanje ali spada pod javno izpostavljanje, ki se omenja v kanonu 1274 § 1 tudi blagoslov z Najsvetejšim, ki se navadno daje, kadar se sv. Rešnje telo javno izpostavi, odgovarja obredna

kongregacija pritrdilno (AAS 1927, 142). Ker je izpostavljanje Najsvetejšega med mašo odpravljeno (glej Okrožnico ljubljanskega nadškofijskega ordinarijata 1, 1961, 2 d) in je blagoslov z Najsvetejšim po odloku obredne kongregacije v najtesnejši zvezi z izpostavljanjem, bi bilo logično, da se hkrati z mašami pred Najsvetejšim odpravi tudi blagoslov z Najsvetejšim po maši. Reforma ni šla do kraja. Če izpostavljanje ni v skladu z daritvijo, ni tudi blagoslov. Isti dogmatično — liturgični razlogi, ki so navdihnili odlok o odpravi maš pred Najsvetejšim, govorijo tudi proti blagoslovu z Najsvetejšim. Zanj ne najdemo v zvezi z mašo niti dogmatične niti liturgične osnove. Ukrep je zelo podoben znameniti sinodi na Dunaju leta 1937. Sinoda je prepovedala maše pred Najsvetejšim, ker so bile pretirano v navadi, da pa ni pretrgala stik s tradicijo, je hkrati dovolila, da se sme dati na koncu maše blagoslov z Najsvetejšim po predpisanem obredu.

Blagoslov z Najsvetejšim po maši naj bi odpadel zlasti pri tistih mašah, ko ljudstvo dejavno sodeluje. Kjer je vpeljana idealno sodelovanje vernikov pri maši, se še posebno čuti, kako neumestni so neliturgični dodatki kot blagoslov z Najsvetejšim, Leonove molitve itd. Če je v isti cerkvi v nedeljo več maš, naj bi se blagoslov omejil tako, da bi ga dali samo pri glavni, farni maši, ne pa pri vseh. Tako bi se ljudje počasi privadili in reforme ne bi tako ostro čutili. Blagoslov z Najsvetejšim naj bi ostal samo takrat, kadar je z mašo združena še kakšna pobožnost: litamije Srca Jezusovega na prvi petek in posvetitev Brezmadežnemu Srcu Marijinemu na prve sobote.

Kakšno je danes stanje v tem pogledu po škofijah? Enotnosti ni niti v škofiji. Medtem ko se blagoslov z Najsvetejšim po maši v mestih močno opušča, je na deželi še povsod v navadi. Cerkevna zakonodaja loči javno ali slovesno in privatno ali neslovesno izpostavljanje in zato tudi slovesni in neslovesni blagoslov z Najsvetejšim. Javno ali slovesno se daje blagoslov z monštranco, privatno pa s ciborijem. »V cerkvah ali kapelah, kjer je dovoljeno hraniti sv. Rešnje telo, se sme zasebno ali v ciboriju izpostavljeti iz vsakega upravičenega razloga brez ordinarijevega dovoljenja; javno ali v monštranci pa se sme izpostavljeti na praznik sv. Rešnjega telesa in med osmimo v vseh cerkvah pri mašah in večernicah; v drugem času pa le iz upravičenega in važnega razloga, zlasti javnega, in z dovoljenjem krajevnega ordinarija, čeduti cerkev pripada izvzetemu redu« (kan 1274). (Na praznik sv. Rešnjega telesa in med osmimo pri mašah več ne velja, glej Okrožnico 1 1961, 2). Pri privatnem izpostavljanju (blagoslovu) se odpro samo vratca od tabernaklja, ciborij ali piksida ostane v tabernaklju. Postavljati ciborij pred tabernakelj ali na tron je prepovedano. Privatno izpostavljanje velja za kraje, kjer monštranca ni trajno v tabernaklju. V ljubljanski nadškofiji sta monštranca in ciborij hkrati v tabernaklju, zato člen 455 ZLS strogo prepoveduje izpostavljanje v ciboriju. To je samo v navideznem nasprotju s kan. 1274, ki dovoljuje privatno izpostavljanje. Kanon se nanaša na vso Cerkev. Večina cerkva, zlasti v romanskih deželah, ima zelo majhne tabernaklje, tako da monštranca za blagoslov sproti prinašajo na oltar. Kadar se izpostavi samo ciborij, incenzacija ni ukazana, je pa dovoljena. Monštranca pa se pokadi dvakrat; takoj ko se izpostavi in preden se da blagoslov

(pri Tebi Oče, z ljubim Sinom... po rimskem obredu). Dvojna incenzacija je ukazana tudi če se da blagoslov takoj po izpostavljanju in ni vmes nobenih molitev. Ponekod (v sekavski škofiji) incenzirajo monštranco spet preden se spravi v tabernakelj. V ljubljanski nadškofiji je bila tretja incenzacija odpravljena 6. novembra 1944.

Blagoslov z Najsvetejšim se daje samo po maši, pred mašo se sme dati le tam, kjer je to sv. Stolica izrecno dovolila (C. R. dne 30. II. 1895, št. 3875, 3). Tako je bilo nekoč na večje praznike tudi v ljubljanski in mariborski škofiji in je še danes v navadi v salzburški nadškofiji. Dovoljenje je dano samo, če »*expositio longius sit duratura, per plures continuas horas vel per totum diem...*» (Collectio rituum in usum cleri archidioceseos Salisburgensis, titulus V., cap. 6). Sicer pa velja določba: »*Licet tamen semper post missam exponere Sanctissimum, quoties aliquae preces praesente populo adjunguntur*«. Torej se ne daje blagoslov z Najsvetejšim samo ob nedeljah in praznikih kot pri nas, ampak tudi ob delavnikih, če so z mašo združene še molitve. Tako ravnajo tudi v krški škofiji. Ob delavnikih naročajo mašo z blagoslovom, ki se da na koncu maše s ciborijem. Ponekod dajo blagoslov samo če se med mašo poje ali saj orglja, ponekod pa samo po maši zapoje blagoslovno pesem. Blagoslov se daje brez incenzacije, po blagoslovu tudi ne molijo molitev v spravo za bogokletje. Blagoslov z monštranco dajejo samo ob nedeljah in praznikih. V salzburški nadškofiji pa tudi ob delavnikih, ker velja načelo »*Ritus simplex cum pyxide post missam maxime restringendus est ad mentem decreti S. R. C. diei 27. Iulii 1927*« (Rituale, 103). V goriški nadškofiji se daje blagoslov s ciborijem tudi po nedjeljski maši in sicer tako, da najprej zapoje blagoslovno pesem, ciborij stoji v odprtem tabernakelju, nato se da blagoslov brez molitvic v spravo za bogokletje. Če pa je blagoslov sam zase popoldne, se da z monštranco. Pred blagoslovom zapoje pesem *Tantum ergo* (V zakramentu), po blagoslovu pa odmoliijo v spravo za bogokletje. Po maši je blagoslov z monštranco samo na prve nedelje v mesecu in na prve petke.

Iz svojskih oblik blagoslova z Najsvetejšim po maši se vidi, da je to res paraliturgični dodatek maši. Mnenje, da se maša z blagoslovom slovesneje zaključi ne drži. Ko bodo verniki mašo bolj razumeli in z mašnikom zavestneje sodelovali, bodo čutili, da je maša sama zase, brez paraliturgičnih dodatkov, zares najsvetejše opravilo na zemlji. Takrat jih reforma več ne bo zadela v živo in ne bodo mislili, da se z odpravo blagoslova z Najsvetejšim po maši jemlje čast svetemu zakramentu.

dr. Francé ROZMAN

TRI ŽELJE ŽUPNIKA

Nije poziv župničkih zastupnika na 3. zasjedanje II vaticanskega sabora razveselilo samo sve nebrojene župnike svijeta. Očevici tvrde da su i saborski oci malo kada tako srdačno pozdravili izjavu gen. tajnika kao kad je najvio dolazak župnika. Jedanput su oni s njime i koncelebrirali pred cijelim saborom, a jedan je dobio i riječ. I baš u vezi s njegovim prijedlozima evo jedne želje.